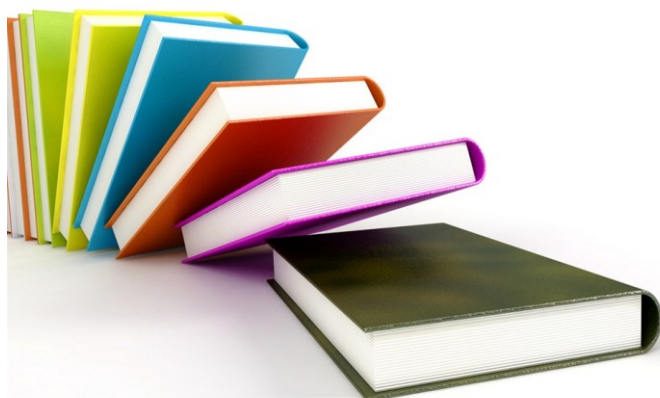

Základy translatologie

Pohled do historie tlumočení a překladu

Ivana Kupčíková

Struktura našeho setkání

- Úvod do translatologie - terminologie
- Pohled do historie tlumočení a překladu
- Současnost

Translatologie

- Věda o překladu a tlumočení.
- Věda o převodu textů z jednoho jazyka do jiného.
- Tlumočení a překladatelství je souhrnně nazýváno jako translační činnost či translace.

Tlumočení

- Převedení obsahu/významu/smyslu toho, co říká řečník v jazyce, kterému nerozumí posluchač, do (cílového) jazyka, který je pro posluchače srozumitelný.

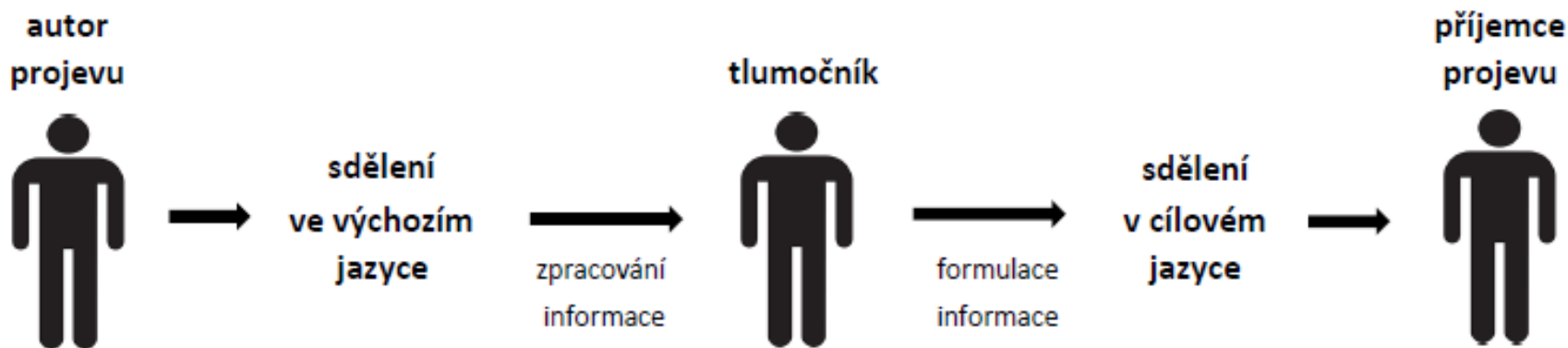

Tlumočení

- Zprostředkovaná mezijazyková a mezikulturní komunikace lidí, kteří se spolu chtějí bavit, ale nerozumí si.

Grafické znázornění tlumočnického procesu

percepce - translace - produkce

Typy tlumočení

- **Simultánní** - souběžné, tlumočnick tluočí s minimálním zpožděním (řečové procesy probíhají současně).

Typy tlumočení

- **Konsekutivní** - následné, tlumočnická tlumočí poté, co se řečník odmlčí - vytvoří pauzu.
  - *Nízká konsekutiva*
  - *Běžná konsekutiva*
  - *Vysoká konsekutiva*

Tlumočnická notace

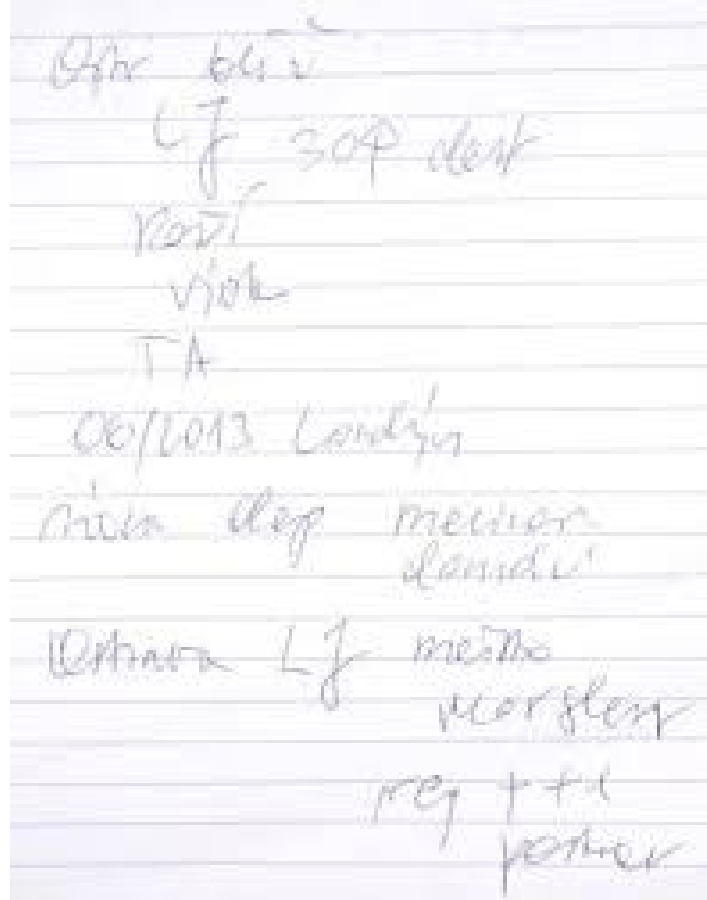
Typy tlumočení

- Tlumočnická notace/tlumočnický zápis

Nejedná se o těsnopis, ale o osobní systém symbolů, zkratek a hesel, které nejlépe vyjadřují obsah, tón a styl tlumočeného projevu tak, aby jej tlumočnick dokázal reprodukovat po určité časové prodlevě.

Typy tlumočení

- Tlumočnický zápis/tlumočnická notace

Handwritten notes on lined paper, likely a translation notation system. The text is written in cursive and includes:

After this
LJ 30P desk
rest
vick
TA
06/2013 London
Anna Greg meinar
david
Britana LJ meina
Marglen
reg + +1
Kemar

Typy tlumočení

- Tlumočnický zápis/tlumočnická notace

Ostr blíž

LJ 30p dest

Paříž

Vien

TA

06/13 Londýn

dnes dop mezinár

domáci

Ostrava LJ město

moravsk.slezsk.

reg +++

partner

Typy tlumočení

- Tlumočnický zápis/tlumočnická notace
  - Smyslová zkratka: *produkt obdiv*
  - Slovní zkratka: komprimace (začátek, konec) *mez.ní*
komprimace (vynecháním) *jaz kurz*
  - Abreviatury (zkratky): *OSN, NATO, D, A, VIP, OK, G8, ODS, ODA, ČSSD, BMW...*
  - Znaky: $\lrcorner 50$ $\llcorner 50$ $\longleftrightarrow 50$
  - Syntaktické a logicko-kauzální konektory: anebo/or

Typy tlumočení

- Tlumočnický zápis/tlumočnická notace
- Akcentační znaky:
mnohem méně --- , mnohem více _____
- Symboly:

	svět		uvolňování napětí
	vláda		síla, prostředek
	jednání, zasedání		obtíže, nedostatky
	zákon, ústava		konkurence
	otázka, problém		
	lidstvo		
	ochrana, obrana		

Typy tlumočení

- Tlumočení z listu

Překlad

- písemný převod (zpravidla také psaného) originálního textu z jednoho jazyka do druhého
- Na rozdíl od tlumočnicka nemusí být překladatel rychlý, důležitá je hlavně faktická správnost a přesnost překladu a shodná srozumitelnost.

Pohled do historie tlumočení a překladu

- Sporadické zmínky
- Ucelenější informace Egypt

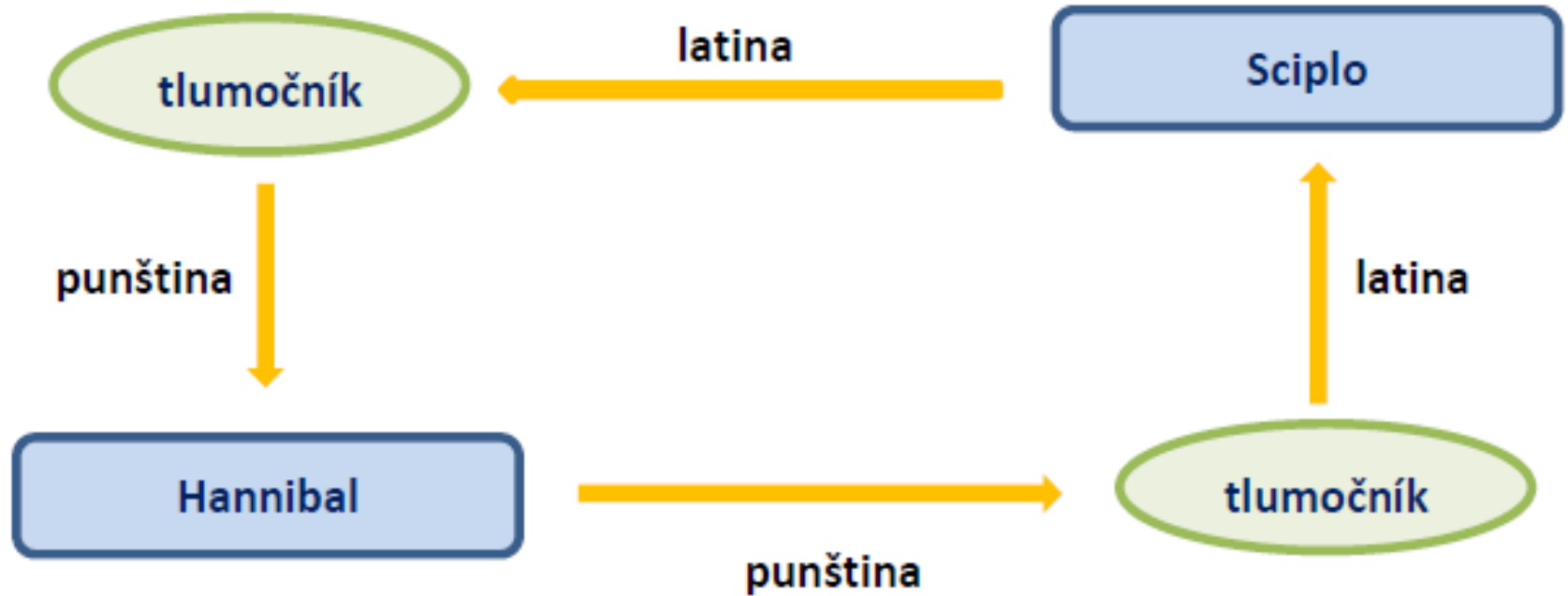

Pohled do historie tlumočení a překladu

- Vícejazyčné říše a města např. Babylón
- Starověké Řecko – Hérodotos a jeho cesta po Egyptě
- Řím – Alexandr Veliký
- Vyostření vztahů mezi Kartágem a Římem (punské války)

Pohled do historie tlumočení a překladu

Pohled do historie tlumočení a překladu

- Antický Řím - vztah k tlumočnickům - pověřování „zvláštními úkoly“
- Byzantský císař Konstantinos VII. Porfyrogenetos založil speciální přípravnou školu pro tlumočníky, „zvláštními úkoly“, zprávy na dálku.
- Církevní sféra
  - synagogy – technika tlumočení z listu,
  - rané křesťanství - Johanes Markus – první používal tlumočnický zápis

Pohled do historie tlumočení a překladu

- Středověk – stavovská hrdost
Podměty pro založení vzdělávací instituce pro tlumočníky: - Pierr Dubois,
- Papeže Inocence IV. (1248).
- 1453 pád Východořímské říše – tlumočení v Turecku
- V Evropě do pol. 17st. převládala latina. Po uzavření Vestfálského míru (1648) francouzština až do začátku 20.století. (téměř do 1. sv. války)

Pohled do historie tlumočení a překladu

- Rakousko-Uhersko

tlumočnické a překladatelské služby součástí státní správy. Dvorní tlumočníci a soudní tlumočníci s pracovním poměrem.

Překlada se přikládala větší váha a důležitost.

- Objevení Ameriky

Naléhavá potřeba jazykových zprostředkovatelů – kontakty s naprosto jinými kulturami.

Statut lodního tlumočníka.

Pohled do historie tlumočení a překladu

- Severní Amerika (konec 19.st) intenzivní hospodářský rozvoj, mezinárodní vztahy, nárůst politického i vojenského významu – posílení angličtiny.

Obchod, vojenství, diplomacie, rozšiřuje se o mezinárodní spolupráci, spolupráci ve vědě a technice, konference.

Pohled do historie tlumočení a překladu

- Vznik profesionálního konferenčního tlumočení

Mezník: 1. světová válka

Ženevská mírová konference v Saint-Germain 1919

(konsekutivní tlumočení: Paul Mantoux, Antoine Velleman, Jean Herbert, Robert Confino, bratři André a Georges Kaminkerové, Georges Mathieu, Evans a Lloyd.

V té době stéle neprofesionalizované služby, bez translatologického vzdělání.

Pohled do historie tlumočení a překladu

- Meziválečné období: simultánní tlumočení

první pokusy s technikou

Edward Filène, Gordon Finlay, Thomas Watson

vyvinuli první aparaturu

- konference v Ženevě 1927 ILO (MOP)
- 1935 Mezinárodní fyziologický kongres (Petrohrad)
(konference I.P.Pavlov)

Pohled do historie tlumočení a překladu

- Norimberské procesy (20.11.1945 – 1.10.1946)

Současnost konferenčního tlumočení

- Největší zaměstnavatel - EU (27 států, 24 jazyků)

Organizace tlumočnicků

- www.aiic.net
- www.askot.cz
- www.jtpunion.cz
- www.kstcr.cz
- www.fit-ift.org
- <http://www.est-translationstudies.org>
- <http://www.facebook.com/pages/Interpreting-for-Europe/173122606407>
- [http://www.calliope-interpreters.org/en/call movie uk.htm](http://www.calliope-interpreters.org/en/call_movie_uk.htm)

Děkuji za pozornost.